ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)

της 13ης Οκτωβρίου 2016*

«Προδικαστική παραπομπή — Τεχνικοί κανόνες στον τομέα των τυχερών παιγνίων — Οδηγία 98/34/ΕΚ — Έννοια του "τεχνικού κανόνα" — Υποχρέωση των κρατών μελών να γνωστοποιούν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή κάθε σχέδιο τεχνικού κανόνα — Μη εφαρμογή των κανόνων που αποτελούν τεχνικούς κανόνες μη γνωστοποιηθέντες στην Επιτροπή»

Στην υπόθεση C-303/15,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Sąd Okręgowy w Łodzi (περιφερειακό δικαστήριο του Łódź, Πολωνία) με απόφαση της 24ης Απριλίου 2015, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 22 Ιουνίου 2015, στο πλαίσιο της δίκης

Naczelnik Urzędu Celnego I w Ł.

κατά

G. M.,

M. S.,

παρισταμένης της:

Colin Wiliams sp. z o.o.,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους R. Silva de Lapuerta, πρόεδρο τμήματος, E. Regan, A. Arabadjiev, C. G. Fernlund, και S. Rodin (εισηγητή), δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Bobek

γραμματέας: I. Illéssy, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 20ής Απριλίου 2016,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— ο Naczelnik Urzędu Celnego I w Ł., εκπροσωπούμενος από τον M. Gruszka και την M. Ziarko,

— ο G. M., εκπροσωπούμενος από τους S. Sołtysik και M. Górski, adwokaci,

* Γλώσσα διαδικασίας: η πολωνική.

— η Πολωνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον B. Majczyna και την D. Lutostańska,

— η Βελγική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις L. Van den Broeck, M. Jacobs και C. Pochet, επικουρούμενες από τους P. Vlaemminck και B. Van Vooren, advocaten,

— η Ελληνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις Κ. Νασοπούλου και Σ. Λεκκού,

— η Πορτογαλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον L. Inez Fernandes και την P. Fragoso Martins,

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον G. Braga da Cruz, καθώς και από τις A. Szmytkowska, Ε. Τσερέπα-Lacombe και A. Stobiecka-Kuik,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 7ης Ιουλίου 2016,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 8, παράγραφος 1, της οδηγίας 98/34/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Ιουνίου 1998, για την καθιέρωση μιας διαδικασίας πληροφόρησης στον τομέα των τεχνικών προτύπων και προδιαγραφών και των κανόνων σχετικά με τις υπηρεσίες της κοινωνίας των πληροφοριών (ΕΕ 1998, L 204, σ. 37), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 98/48/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Ιουλίου 1998 (ΕΕ 1998, L 217, σ. 18) (στο εξής: οδηγία 98/34).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ, αφενός, του Naczelnik Urzędu Celnego I w Ł. (διευθυντή του τελωνείου Ι του Ł.) και, αφετέρου, του G. M. και της M. S. σχετικά με φορολογική παράβαση.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

3 Το άρθρο 1 της οδηγίας 98/34 ορίζει:

«Κατά την έννοια της παρούσας οδηγίας, νοούνται ως:

1) “Προϊόν”: κάθε προϊόν βιομηχανικής κατασκευής, και κάθε γεωργικό προϊόν, συμπεριλαμβανομένων και των αλιευτικών προϊόντων.

2) “υπηρεσία”: οποιαδήποτε υπηρεσία της κοινωνίας των πληροφοριών, ήτοι κάθε υπηρεσία που συνήθως παρέχεται έναντι αμοιβής, με ηλεκτρονικά μέσα εξ αποστάσεως και κατόπιν προσωπικής επιλογής ενός αποδέκτη υπηρεσιών.

[...]

3) “Τεχνική προδιαγραφή”: η προδιαγραφή που περιέχεται σε έγγραφο στο οποίο ορίζονται τα απαιτούμενα χαρακτηριστικά ενός προϊόντος, όπως τα επίπεδα ποιότητας ή ιδιότητες χρήσης, η ασφάλεια, οι διαστάσεις, συμπεριλαμβανομένων των διατάξεων που ισχύουν για το προϊόν όσον

αφορά την ονομασία πώλησης, την ορολογία, τα σύμβολα, τις δοκιμές και τις μεθόδους δοκιμής, τη συσκευασία, τη σήμανση και το ετικετάρισμα, καθώς και τις διαδικασίες αξιολόγησης της πιστότητας.

[...]

4) "Άλλη απαίτηση": απαίτηση, εκτός των τεχνικών προδιαγραφών, επιβαλλόμενη σε ένα προϊόν, ιδίως για λόγους προστασίας των καταναλωτών ή του περιβάλλοντος, η οποία αφορά τον κύκλο ζωής του προϊόντος μετά τη διάθεσή του στην αγορά, όπως οι συνθήκες χρησιμοποίησης, ανακύκλωσης, επαναχρησιμοποίησης ή εξάλειψής του, εφόσον οι συνθήκες αυτές μπορούν να επηρεάσουν σημαντικά τη σύνθεση ή τη φύση του προϊόντος, ή την εμπορία του.

5) "κανόνας σχετικά με τις υπηρεσίες": απαίτηση γενικής φύσεως σχετικά με την πρόσβαση στις δραστηριότητες των υπηρεσιών που περιγράφονται στο σημείο 2 και στην άσκησή τους, ειδικότερα διατάξεις για τους παρέχοντες υπηρεσίες, τις υπηρεσίες και τον αποδέκτη των υπηρεσιών, εξαιρουμένων των κανόνων που δεν αναφέρονται ειδικά στις υπηρεσίες που ορίζονται στο ίδιο σημείο.

[...]

11) "τεχνικός κανόνας": τεχνική προδιαγραφή ή άλλη απαίτηση ή κανόνας σχετικά με τις υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων των οικείων διοικητικών διατάξεων των οποίων η τήρηση είναι υποχρεωτική de jure ή de facto, για την εμπορία, την παροχή υπηρεσιών, την εγκατάσταση ενός φορέα παροχής υπηρεσιών ή τη χρήση σε κράτος μέλος ή σε σημαντικό τμήμα του κράτους αυτού, όπως επίσης, με την επιφύλαξη των οριζομένων στο άρθρο 10, οι νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις των κρατών μελών που απαγορεύουν την κατασκευή, εισαγωγή, εμπορία ή χρήση ενός προϊόντος και την παροχή ή χρήση μιας υπηρεσίας ή την εγκατάσταση για την παροχή των υπηρεσιών αυτών.

[...]»

4 Το άρθρο 8, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής έχει ως εξής:

«Με την επιφύλαξη του άρθρου 10, τα κράτη μέλη γνωστοποιούν πάραυτα στην Επιτροπή κάθε σχέδιο τεχνικού κανόνα, εκτός εάν πρόκειται απλώς για αυτούσια μεταφορά ενός διεθνούς ή ευρωπαϊκού προτύπου, οπότε αρκεί μια απλή πληροφόρηση ως προς το συγκεκριμένο πρότυπο· επίσης, απευθύνουν στην Επιτροπή κοινοποίηση σχετικά με τους λόγους για τους οποίους είναι αναγκαία η θέσπιση ενός τέτοιου τεχνικού κανόνα, εκτός εάν οι λόγοι αυτοί συνάγονται ήδη από το ίδιο το σχέδιο.

[...]»

Το πολωνικό δίκαιο

5 Το άρθρο 6, παράγραφος 1, του Ustawa o grach hazardowych (νόμου περί τυχερών παιγνίων), της 19ης Νοεμβρίου 2009 (*Dz. U.* 2009, τεύχος 201, αριθ. 1540), ως ίσχυε κατά τον κρίσιμο για την υπόθεση της κύριας δίκης χρόνο (στο εξής: νόμος περί τυχερών παιγνίων), προβλέπει τα εξής:

«Η διοργάνωση τυχερών παιγνίων με ρουλέτα, χαρτιά τράπουλας, ζάρια καθώς και με αυτόματα μηχανήματα τυχερών παιγνίων επιτρέπεται μόνο στους κατόχους αδείας εκμεταλλεύσεως καζίνο.»

6 Το άρθρο 14, παράγραφος 1, του εν λόγω νόμου ορίζει:

«Η διοργάνωση τυχερών παιγνίων με ρουλέτα, χαρτιά τράπουλας, ζάρια καθώς και με αυτόματα μηχανήματα τυχερών παιγνίων επιτρέπεται μόνο εντός των καζίνο.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

7 Κατά των G. M. και M. S. ασκήθηκε ποινική δίωξη κατόπιν μηνύσεως που κατέθεσε ο διευθυντής του τελωνείου Ι του Ł. ενώπιον του Sąd Rejonowy dla Łodzi-Widzewa w Łodzi (δικαστηρίου της επαρχίας Łodz-Widzew στο Łódź, Πολωνία) διότι είχαν διοργανώσει, κατά την περίοδο από τις 6 Ιουλίου 2012 έως τις 23 Ιανουαρίου 2013, τυχερά παίγνια με αυτόματα μηχανήματα τυχερών παιγνίων χωρίς να κατέχουν άδεια εκμεταλλεύσεως καζίνο κατά την έννοια του άρθρου 6, παράγραφος 1, του νόμου περί τυχερών παιγνίων. Μια τέτοια πράξη λογίζεται ως παράβαση των κανόνων του πολωνικού φορολογικού δικαίου.

8 Με διάταξη της 13ης Ιανουαρίου 2015, το Sąd Rejonowy dla Łodzi-Widzewa w Łodzi (δικαστήριο της επαρχίας Łodz-Widzew στο Łódź) έπαυσε την ποινική δίωξη που είχε ασκηθεί κατά των G. M. και M. S.

9 Υπό το πρίσμα της αποφάσεως της 19ης Ιουλίου 2012, Fortuna κ.λπ. (C-213/11, C-214/11 και C-217/11, EU:C:2012:495), το ως άνω δικαστήριο διαπίστωσε ότι το άρθρο 6, παράγραφος 1, του νόμου περί τυχερών παιγνίων, δυνάμει του οποίου η διοργάνωση τυχερών παιγνίων με αυτόματα μηχανήματα τυχερών παιγνίων επιτρέπεται μόνο στους κατόχους αδείας εκμεταλλεύσεως καζίνο, ήταν τεχνικής φύσεως, και ότι, εφόσον το εν λόγω άρθρο δεν είχε γνωστοποιηθεί στην Επιτροπή, αυτό δεν μπορούσε να αντιταχθεί έναντι προσώπων κατά των οποίων έχει ασκηθεί ποινική δίωξη.

10 Ο διευθυντής του τελωνείου Ι του Ł. άσκησε έφεση κατά της διατάξεως του Sąd Rejonowy dla Łodzi-Widzewa w Łodzi (δικαστηρίου της επαρχίας Łodz-Widzew στο Łódź) ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου.

11 Δεδομένου ότι τα επίμαχα στην κύρια δίκη μηχανήματα τυχερών παιγνίων αγοράσθηκαν στη Δημοκρατία της Τσεχίας, το αιτούν δικαστήριο εγκύπτει στο ζήτημα των συνεπειών της παραλείψεως γνωστοποιήσεως στην Επιτροπή του άρθρου 6, παράγραφος 1, του νόμου περί τυχερών παιγνίων.

12 Αφενός, το αιτούν δικαστήριο γνωρίζει τη νομολογία του Δικαστηρίου σύμφωνα με την οποία η μη τήρηση της υποχρεώσεως γνωστοποιήσεως των τεχνικών κανόνων καθιστά τους εν λόγω κανόνες ανίσχυρους, ώστε αυτοί να μην μπορούν να αντιταχθούν έναντι ιδιωτών. Αφετέρου, το εν λόγω δικαστήριο υπενθυμίζει τη νομολογία του Δικαστηρίου σύμφωνα με την οποία τα κράτη μέλη είναι ελεύθερα να καθορίζουν τους σκοπούς της πολιτικής την οποία ασκούν στον τομέα της διοργανώσεως των τυχερών παιγνίων. Εξάλλου, το εν λόγω δικαστήριο παρατηρεί ότι, σύμφωνα με την ίδια νομολογία, οι επιβαλλόμενοι περιορισμοί πρέπει να αξιολογούνται αποκλειστικά υπό το πρίσμα των σκοπών που επιδιώκουν οι εθνικές αρχές του οικείου κράτους μέλους και υπό το πρίσμα του επιζητούμενου επιπέδου προστασίας, καθώς και να πληρούν τις προϋποθέσεις που απορρέουν από τη νομολογία του Δικαστηρίου όσον αφορά την αναλογικότητά τους.

13 Επιπλέον, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι η υπόθεση της κύριας δίκης διαφέρει από τις υποθέσεις επί των οποίων εκδόθηκαν οι αποφάσεις της 30ής Απριλίου 1996, CIA Security International (C-194/94, EU:C:1996:172), και της 8ης Σεπτεμβρίου 2005, Lidl Italia (C-303/04, EU:C:2005:528), λόγω του ότι οι μη γνωστοποιηθείσες τεχνικής φύσεως διατάξεις στις εν λόγω υποθέσεις αφορούσαν ρυθμιστικά πεδία μη υποκείμενα στους ίδιους περιορισμούς με τα τυχερά παίγνια. Το εν λόγω δικαστήριο εκτιμά ότι είναι, συνεπώς, αναγκαίο να ερμηνεύσει το άρθρο 8 της οδηγίας 98/34 προσδιορίζοντας αν το άρθρο αυτό μπορεί να έχει την έννοια ότι, λαμβανομένου υπόψη του άρθρου 36 ΣΛΕΕ, επιτρέπεται να

διεξάγεται η εκτίμηση μη γνωστοποιηθεισών διατάξεων υπό το πρίσμα του άρθρου αυτού και να χωρεί άρνηση εφαρμογής των μη γνωστοποιηθεισών διατάξεων μόνον όταν αυτές δεν συνιστούν περιορισμό συμβατό με το εν λόγω άρθρο της Συνθήκης ΛΕΕ.

14 Τέλος, το εν λόγω δικαστήριο παρατηρεί ότι είναι δύσκολο να γίνει ανεπιφύλακτα δεκτό το ότι είναι απαλλαγμένη αιρέσεων η συνέπεια της παραλείψεως γνωστοποιήσεως των τεχνικών κανόνων, χωρίς να μπορεί να εκτιμηθεί αν οι εν λόγω τεχνικοί κανόνες παραμένουν εντός των καθοριζόμενων από το άρθρο 36 ΣΛΕΕ ορίων. Κατά το αιτούν δικαστήριο, η αυτόματη μη εφαρμογή τέτοιων κανόνων θα οδηγούσε σε πλήρη ελευθερία ως προς τη διοργάνωση τυχερών παιγνίων. Κατά το εν λόγω δικαστήριο, εάν η συνέπεια της παραλείψεως γνωστοποιήσεως θεωρούνταν ως απαλλαγμένη αιρέσεων, τούτο θα μπορούσε να επιδράσει αποσταθεροποιητικά στην πολιτική ενός κράτους μέλους σε άλλους τομείς.

15 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Sąd Okręgowy w Łodzi (περιφερειακό δικαστήριο του Łódź, Πολωνία) αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Έχει το άρθρο 8, παράγραφος 1, της οδηγίας 98/34 την έννοια ότι οι συνέπειες της παραλείψεως γνωστοποιήσεως των κανόνων που χαρακτηρίζονται ως τεχνικοί είναι πιθανό να διαφοροποιούνται κατά τέτοιον τρόπο, ούτως ώστε σε περίπτωση κανόνων που αφορούν ελευθερίες μη υποκείμενες στους περιορισμούς του άρθρου 36 ΣΛΕΕ, η παράλειψη γνωστοποιήσεως να έχει ως επακόλουθο το μη επιτρεπτό της εφαρμογής των εν λόγω κανόνων σε μια συγκεκριμένη υπό κρίση διαδικασία, ενώ, σε περίπτωση κανόνων που αφορούν ελευθερίες οι οποίες υπόκεινται στους περιορισμούς του άρθρου 36 ΣΛΕΕ, το εθνικό δικαστήριο που είναι ταυτόχρονα δικαστήριο της Ένωσης, μπορεί να εξετάζει εάν οι εν λόγω κανόνες, παρά την παράλειψη γνωστοποιήσεως, πληρούν τις απαιτήσεις του άρθρου 36 ΣΛΕΕ και μπορούν να εφαρμοστούν;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

16 Εκ προοιμίου, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία, στο πλαίσιο της διαδικασίας συνεργασίας μεταξύ των εθνικών δικαστηρίων και του Δικαστηρίου την οποία θεσπίζει το άρθρο 267 ΣΛΕΕ, στο Δικαστήριο απόκειται να δώσει στο εθνικό δικαστήριο μια χρήσιμη απάντηση που να του παρέχει τη δυνατότητα επιλύσεως της διαφοράς της οποίας έχει επιληφθεί. Υπό το πρίσμα αυτό, το Δικαστήριο μπορεί να αναδιατυπώσει, εφόσον είναι αναγκαίο, τα ερωτήματα που του έχουν υποβληθεί (βλ., σχετικώς, απόφαση της 28ης Απριλίου 2016, Oniors Bio, C-233/15, EU:C:2016:305, σκέψη 30 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Επιπλέον, το Δικαστήριο μπορεί να λάβει υπόψη του κανόνες του δικαίου της Ένωσης στους οποίους το εθνικό δικαστήριο δεν αναφέρθηκε με το ερώτημά του (διάταξη της 14ης Ιουλίου 2016, BASF, C-456/15, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2016:567, σκέψη 15 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

17 Συναφώς, πρέπει να επισημανθεί ότι το αιτούν δικαστήριο εκκινεί από την παραδοχή ότι κανόνας όπως αυτός που διατυπώνεται στο άρθρο 6, παράγραφος 1, του νόμου περί τυχερών παιγνίων εμπίπτει στην έννοια του «τεχνικού κανόνα» κατά την οδηγία 98/34, ως προς τον οποίο ισχύει υποχρέωση γνωστοποιήσεως δυνάμει του άρθρου 8, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας, υποχρέωση της οποίας η παράβαση συνεπάγεται τη μη εφαρμογή ενός τέτοιου κανόνα.

18 Πρέπει να υπομνησθεί, στο πλαίσιο αυτό, ότι η έννοια του «τεχνικού κανόνα» καλύπτει τέσσερις κατηγορίες μέτρων, ήτοι, πρώτον, την «τεχνική προδιαγραφή», κατά το πνεύμα του άρθρου 1, σημείο 3, της οδηγίας 98/34, δεύτερον, την «άλλη απαίτηση», όπως αυτή ορίζεται στο άρθρο 1, σημείο 4, της οδηγίας αυτής, τρίτον, τον «κανόνα σχετικά με τις υπηρεσίες», για τον οποίο γίνεται λόγος στο άρθρο 1, σημείο 5, της εν λόγω οδηγίας και, τέταρτον, τις «νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις των κρατών μελών που απαγορεύουν την κατασκευή, εισαγωγή, εμπορία ή

χρήση ενός προϊόντος και την παροχή ή χρήση μιας υπηρεσίας ή την εγκατάσταση για την παροχή των υπηρεσιών αυτών», κατά το άρθρο 1, σημείο 11, της ίδιας οδηγίας (βλ. απόφαση της 4ης Φεβρουαρίου 2016, Ince, C-336/14, EU:C:2016:72, σκέψη 70).

19 Συναφώς, πρώτον, πρέπει να υπομνησθεί ότι η έννοια της «τεχνικής προδιαγραφής» προϋποθέτει ότι το εθνικό μέτρο αφορά οπωσδήποτε το προϊόν ή τη συσκευασία του, αυτά καθαυτά, και, συνεπώς, καθορίζει ένα από τα απαιτούμενα χαρακτηριστικά ενός προϊόντος. Αντιθέτως, όταν ένα εθνικό μέτρο προβλέπει προϋποθέσεις για την εγκατάσταση επιχειρήσεων, όπως οι διατάξεις που εξαρτούν την άσκηση επαγγελματικής δραστηριότητας από προηγούμενη έγκριση, οι προϋποθέσεις αυτές δεν συνιστούν τεχνικούς κανόνες (βλ., σχετικώς, απόφαση της 21ης Απριλίου 2005, Lindberg, C-267/03, EU:C:2005:246, σκέψεις 57 και 59 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

20 Δεύτερον, για να μπορεί να χαρακτηριστεί ως «άλλη απαίτηση» κατά την έννοια του άρθρου 1, σημείο 4, της οδηγίας 98/34, ένα εθνικό μέτρο πρέπει να αποτελεί «όρο» δυνάμενο να επηρεάσει σημαντικά τη σύνθεση, τη φύση ή την εμπορία του οικείου προϊόντος (βλ., σχετικώς, απόφαση της 19ης Ιουλίου 2012, Fortuna κ.λπ., C-213/11, C-214/11 και C-217/11, EU:C:2012:495, σκέψη 35 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Ωστόσο, πρέπει να εξετασθεί αν ένα τέτοιο μέτρο πρέπει να χαρακτηρισθεί ως «όρος» χρησιμοποιήσεως του οικείου προϊόντος ή αν, αντιθέτως, πρόκειται για εθνικό μέτρο το οποίο υπάγεται στην κατηγορία τεχνικών κανόνων του άρθρου 1, σημείο 11, της οδηγίας 98/34. Το ζήτημα σε ποια από τις δύο αυτές κατηγορίες τεχνικών κανόνων υπάγεται ένα εθνικό μέτρο εξαρτάται από το περιεχόμενο της απαγορεύσεως που προβλέπει το μέτρο αυτό (βλ., σχετικώς, απόφαση της 21ης Απριλίου 2005, Lindberg, C-267/03, EU:C:2005:246, σκέψεις 73 και 74).

21 Τρίτον, η έννοια του «τεχνικού κανόνα», για την οποία γίνεται λόγος στο άρθρο 1, σημείο 5, της οδηγίας 98/34, καλύπτει μόνον τους κανόνες που αφορούν τις υπηρεσίες της κοινωνίας των πληροφοριών, δηλαδή κάθε υπηρεσία που παρέχεται εξ αποστάσεως με ηλεκτρονικά μέσα και κατόπιν προσωπικής επιλογής ενός αποδέκτη υπηρεσιών (βλ., σχετικώς, απόφαση της 2ας Ιουνίου 2005, Mediakabel, C-89/04, EU:C:2005:348, σκέψη 19).

22 Λαμβανομένων υπόψη των ως άνω προκαταρκτικών παρατηρήσεων, το υποβληθέν ερώτημα πρέπει να νοηθεί υπό την έννοια ότι το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί αν το άρθρο 1 της οδηγίας 98/34 έχει την έννοια ότι εθνική διάταξη, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, εμπίπτει στην κατά την εν λόγω οδηγία έννοια του «τεχνικού κανόνα».

23 Κατ' αρχάς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι μια τέτοια διάταξη, η οποία εξαρτά την άσκηση των δραστηριοτήτων τυχερών παιγνίων με ρουλέτα, χαρτιά τράπουλας, ζάρια καθώς και με αυτόματα μηχανήματα τυχερών παιγνίων από την κατοχή αδείας εκμεταλλεύσεως καζίνο, δεν συνιστά «τεχνική προδιαγραφή», κατά την έννοια του άρθρου 1, σημείο 3, της οδηγίας 98/34, εφόσον δεν αφορά το προϊόν ή τη συσκευασία του, αυτά καθαυτά, και δεν καθορίζει ένα από τα απαιτούμενα χαρακτηριστικά ενός προϊόντος.

24 Εν συνεχεία, η εν λόγω διάταξη δεν εμπίπτει στην κατηγορία των «κανόνων σχετικά με τις υπηρεσίες» της κοινωνίας των πληροφοριών, κατά την έννοια του άρθρου 1, σημείο 5, της οδηγίας 98/34, εφόσον δεν αφορά «υπηρεσίες της κοινωνίας των πληροφοριών», κατά την έννοια του άρθρου 1, σημείο 2, της οδηγίας αυτής.

25 Τέλος, προκειμένου να προσδιορισθεί αν το άρθρο 6, παράγραφος 1, του νόμου περί τυχερών παιγνίων εμπίπτει είτε στο άρθρο 1, σημείο 4, της οδηγίας 98/34 είτε στο άρθρο 1, σημείο 11, της οδηγίας αυτής, πρέπει να εξετασθεί αν μια τέτοια διάταξη είναι ικανή να επηρεάσει σημαντικά τη σύνθεση, τη φύση ή την εμπορία του οικείου προϊόντος, εν προκειμένω των μηχανημάτων τυχερών παιγνίων, ως «όρος» χρησιμοποιήσεως του οικείου προϊόντος, ή αν πρόκειται για εθνικό μέτρο το οποίο υπάγεται στην κατηγορία των απαγορεύσεων που μνημονεύεται στο άρθρο 1, σημείο 11, της εν λόγω οδηγίας.

26 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι το άρθρο 14, παράγραφος 1, του νόμου περί τυχερών παιγνίων είναι εκείνο που ορίζει ότι η διοργάνωση τυχερών παιγνίων με ρουλέτα, χαρτιά τράπουλας, ζάρια καθώς και με αυτόματα μηχανήματα τυχερών παιγνίων λαμβάνει χώρα αποκλειστικώς εντός των καζίνο. Η διάταξη αυτή έχει γνωστοποιηθεί στην Επιτροπή ως «τεχνικός κανόνας», λαμβανομένου υπόψη ότι το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει, αφενός, ότι εθνικό μέτρο που επιφυλάσσει στα καζίνο την αποκλειστικότητα της διοργανώσεως ορισμένων τυχερών παιγνίων συνιστά «τεχνικό κανόνα», κατά την έννοια του άρθρου 1, σημείο 11, της οδηγίας 98/34, στο μέτρο που είναι ικανό να επηρεάσει σημαντικά τη φύση ή την εμπορία των προϊόντων τα οποία χρησιμοποιούνται στο πλαίσιο αυτό και, αφετέρου, ότι η απαγόρευση εκμεταλλεύσεως ορισμένων προϊόντων εκτός των καζίνο είναι ικανή να επηρεάσει σημαντικά την εμπορία των προϊόντων αυτών, μειώνοντας τους διαύλους για την εκμετάλλευση των προϊόντων αυτών (βλ., σχετικώς, απόφαση της 11ης Ιουνίου 2015, Berlington Hungary κ.λπ., C-98/14, EU:C:2015:386, σκέψεις 98 και 99).

27 Αντιθέτως, το άρθρο 6, παράγραφος 1, του νόμου αυτού, το οποίο προβλέπει ότι η κατοχή αδείας εκμεταλλεύσεως καζίνο είναι αναγκαία για την άσκηση των δραστηριοτήτων τυχερών παιγνίων με ρουλέτα, χαρτιά τράπουλας, ζάρια καθώς και με αυτόματα μηχανήματα τυχερών παιγνίων, δεν έχει γνωστοποιηθεί.

28 Η άποψη της Επιτροπής, σύμφωνα με την οποία υπάρχει στενός σύνδεσμος μεταξύ των δύο υπό εξέταση εθνικών διατάξεων, λόγω του οποίου δεν είναι δυνατό να μη συσχετισθεί το άρθρο 14, παράγραφος 1, του νόμου περί τυχερών παιγνίων με το άρθρο 6, παράγραφος 1, του νόμου αυτού, δεν μπορεί να γίνει δεκτή. Συγκεκριμένα, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 38 έως 44 των προτάσεών του, το άρθρο 6, παράγραφος 1, του εν λόγω νόμου και το άρθρο 14, παράγραφος 1, του ίδιου νόμου έχουν διαφορετικά πεδία εφαρμογής και λειτουργίες. Το περιλαμβανόμενο στο άρθρο 6, παράγραφος 1, του νόμου αυτού περιγραφικό στοιχείο, που χρησιμεύει στον χαρακτηρισμό της επίμαχης άδειας ως άδειας «εκμεταλλεύσεως καζίνο», δεν μεταβάλλει το συμπέρασμα αυτό.

29 Επομένως, διαπιστώνεται ότι το άρθρο 6, παράγραφος 1, του νόμου περί τυχερών παιγνίων δεν μπορεί να θεωρηθεί ως «άλλη απαίτηση», κατά την έννοια του άρθρου 1, σημείο 4, της οδηγίας 98/34, εφόσον η απαιτούμενη βάσει της εν λόγω εθνικής διατάξεως άδεια για τη διοργάνωση τυχερών παιγνίων συνιστά προϋπόθεση που επιβάλλεται σε σχέση με τη δραστηριότητα διοργανώσεως παιγνίων αυτού του είδους, εν αντιθέσει προς το άρθρο 14, παράγραφος 1, του νόμου αυτού, το οποίο θέτει προϋποθέσεις αναφορικά με τα οικεία προϊόντα, απαγορεύοντας την εκμετάλλευσή τους εκτός των καζίνο.

30 Εξάλλου, κατά πάγια νομολογία, οι εθνικές διατάξεις που περιορίζονται στην πρόβλεψη των προϋποθέσεων για την εγκατάσταση των επιχειρήσεων ή την παροχή υπηρεσιών εκ μέρους αυτών, όπως διατάξεις εξαρτώσες την άσκηση επαγγελματικής δραστηριότητας από προηγούμενη έγκριση, δεν συνιστούν τεχνικούς κανόνες κατά την έννοια του άρθρου 1, σημείο 11, της οδηγίας 98/34 (βλ., σχετικώς, απόφαση της 4ης Φεβρουαρίου 2016, Ince, C-336/14, EU:C:2016:72, σκέψη 76 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

31 Συνεπώς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι διάταξη όπως το άρθρο 6, παράγραφος 1, του νόμου περί τυχερών παιγνίων δεν συνιστά «τεχνικό κανόνα», κατά την έννοια της οδηγίας 98/34.

32 Υπό τις συνθήκες αυτές, παρέλκει η εξέταση των συνεπειών της μη τηρήσεως της υποχρεώσεως γνωστοποιήσεως ενός τεχνικού κανόνα.

33 Από το σύνολο των ανωτέρω σκέψεων προκύπτει ότι στο υποβληθέν ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 1 της οδηγίας 98/34 έχει την έννοια ότι εθνική διάταξη, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, δεν εμπίπτει στην έννοια του «τεχνικού κανόνα» κατά την οδηγία αυτή, ως προς τον οποίο ισχύει υποχρέωση γνωστοποιήσεως δυνάμει του άρθρου 8, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας, υποχρέωση της οποίας η παράβαση συνεπάγεται τη μη εφαρμογή ενός τέτοιου κανόνα.

Επί των δικαστικών εξόδων

34 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πρώτο τμήμα) αποφαίνεται:

Το άρθρο 1 της οδηγίας 98/34/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Ιουνίου 1998, για την καθιέρωση μιας διαδικασίας πληροφόρησης στον τομέα των τεχνικών προτύπων και προδιαγραφών και των κανόνων σχετικά με τις υπηρεσίες της κοινωνίας των πληροφοριών, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 98/48/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Ιουλίου 1998, έχει την έννοια ότι εθνική διάταξη, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, δεν εμπίπτει στην έννοια του «τεχνικού κανόνα» κατά την οδηγία αυτή, ως προς τον οποίο ισχύει υποχρέωση γνωστοποιήσεως δυνάμει του άρθρου 8, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας, υποχρέωση της οποίας η παράβαση συνεπάγεται τη μη εφαρμογή ενός τέτοιου κανόνα.

(υπογραφές)